

לקה טוב

פרשת כי-תבא התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

7:06	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:34	מוצאי שבת
9:05	סוק"ש מג"א
9:41	סוק"ש גר"א
12:55	הצות

פנינים לפרשה

"ובאת אל הכהן אשר יהי' בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לך אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו" (כו, ג-ד)

יש לדקדק מפני מה כשבא לכהן אומר בלשון "ד' אלקיך" ולא אמר לך אלקיך, וכן גבי הן כתיב "לך אלקיך".

ונראה דרמזה לנו התורה שכל אחד ואחד צריך להכליל את עצמו בצדיק הדור, שצריך לדעת שמה שזכה לעשות מצוות ומעשים טובים הכל הוא על ידי עבודת הצדיק. ולעומת זאת על הצדיק לידע שכל גדולתו הוא רק בשביל ישראל, וכמוכח ממה שדרשו חכמינו ז"ל (ברכות לב.) על הפסוק "לך רד" (שמות לב, ז) – מגדולתך. וזה שאמר "ובאת אל הכהן" – דהיינו הצדיק, "ואמרת אליו הגדתי היום לך" אלקיך, מה שזכית להבאת ביכורים הוא בזכותך, שמייחד הקדוש ברוך הוא שמו עליך, והיינו "ד' אלקיך", דווקא, ואחרי זה "ולקח הכהן וגוי' והניחו לפני מזבח ד' אלקיך", דהיינו הצדיק צריך להחזיר את שידע שכל מה שזכה למדרגת ומעלת הצדיק הוא בשביל ישראל בזכותם וקדושתם, והניחו לפני מזבח ד' אלקיך, שידע בעצמו שלא זכה למדרגתו רק בזכות ישראל, ודו"ק. (מעשי דוד)

"וענית ואמרת לפני ד' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (כו, ה)

יש לדקדק מדוע משתמש הכתוב בשם זה ולא מכנהו בשמו הרגיל – לבן הארמי? ונראה שהכתוב בא לרמז לנו שלא רק לבן שנה את יעקב אלא כל הארמים שנאו אותו, דהא באמת מיד כשיעקב בא לחרו, אמר להם יעקב: "אחי מאין אתם" וגוי' (בראשית כט, ד), הרי שהוא התייחס אליהם ברעות, ואף על פי כן כאשר אסף לבן את אנשי המקום לעשות משתה ידעו כולם שלבן מרמהו ואינו נותן לו את רחל אלא את לאה וכדרשו רבותינו ז"ל במדרש (בראשית רבה ע, יט), ולא נמצא אחד מכל אנשי המקום שיגלה לו את הרמאות, הרי לא רק לבן, אלא "ארמי" – יהי' מי שיהי' – אובד הוא את אבי, ודו"ק.

(רבי יעקב קמינצקי – אמת ליעקב)

"ואמרת לפני ד' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (כו, יג)

אמירה זו וידוי מעשר (סוטה לב.) "ואמרת לפני ד' אלקיך" – התודה שנתת מעשרותיך (רש"י כו, יג) וצריך להבין מדוע בחרו שם זה, אשר משמעו פירוט עיונות? ואפשר לומר על פי מה שפירש הרב הקדוש מרוז"ין זצ"ל מה שאנו אומרים בתפילת ראש השנה 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם, ואין שכחה לפני כסא כבודך'. וצריך להבין כפילת הלשון. ואמר הרב הקדוש הני"ל, אשר בזה נרמז שחובה על האדם בעשותו מצוה לשוכחה תיכף, ואז זוכרה ד', וזה 'זוכר כל הנשכחות', אבל אם עובר האדם עבירה חוב על האדם לזכרה תמיד, וכמאמר הכתוב (תהלים נא, ה) "וחטאתי נגדי תמיד", ואז שוכחה ד' כביכול, אבל אם שוכח האדם אם העבירה שעשה, אז 'ואין שכחה לפני כסא כבודך', אז זוכרה הבורא יתברך, ובזה יובן השם 'וידוי', כי אם נתן האדם כל מעשותיו כאשר צוהו ד', ה' צריך לשכוח זאת, ויען לא שכח זאת, כאמרו "לא שכחתי", לחטא נחשב לו, ועל חטא זה הוא מתוודה.

(רבי דוד אריק – טל תורה)

"והי' ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ד' אלקיך נתן לך והקמת לך אבנים גדולות ושדת אתם בשיד: וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר ד' אלקיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר ד' אלקי-אבתך לך" (כג, ב-ג)

אחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בשיד, וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר "באר היטב", ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן (סוטה לב.) 'בשבעים לשון' – כתב רבינו בחיי "וכתבת עליה את כל דברי התורה הזאת" (דברים כז, ג). זה יורה שכל התורה כולה כתובה עליהן וכ"כ הרמב"ן מצינו בספר חגי (וברמב"ן כתוב האגל) שכל התורה היתה כתובה בהן מ"בראשית" עד "לעני כל ישראל" בתגי וזיוניה ומשם נעקו. ע"כ.

ודרך נס ה' בלא ספק למלאות שבעים לשון בכל התורה על מספר ששים עשרה אבנים שכל

אבן משא איש. גם בכתיבתן ביום אחד מעשה ניסים הוא. אבל רבינו סעדיה גאון ז"ל כתב שהי' כתוב בהן מספר המצוות, כמו שהן כתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות. (רבי יום טוב ליפמן העליר – תוספות יום טוב)

"וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לד' אלקיך" (כו, ט)

"הסכת" – לצייר במחשבתך, כמו (עמוס ד' כו) "את סכות מלככם" (עיין ראב"ע ורד"ק שם. המביא לדפוס) (ספורנו) הנה זה לימוד גדול לכל הבא ליטרה, שטרם יקרב לכל דבר לעשותו, הן בתורה ובתפלה, וכן אפילו בדבר הרשות, לא יהי' נהגל לעשותו טרם יצייר בעצמו היטב את הדבר ההוא וצורתו ותועלתו, וזהו (ברכות ל:) 'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין. ואפילו כשבא לשמוע דברי מוסר, יצייר בעצמו מקודם מה הוא בא לעשות, וזהו "הסכת ושמע", שאפילו לשמיעה צריכין לצייר מקודם.

ונראה דווחי הכנה אלא בהכנה וציור מקודם במחשבתו לפני מי שהוא עומד ועובד עבודתו שבלב, ותקיעת שופר ויתר מצוות שבחודש תשרי, ולזה צריך הרגל רב, ונקבע לזה חודש אלול, וכולי האי ואולי.

(רבי שמואל בורנשטיין מסוכטשוב – שם משמואל)

"ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן" (כו, כז)

יש בני אדם שמקיימים את המצוות מתוך כוונת רמייה, למען יהיו מוחזקים לאנשים חשובים וישרים ועל ידי כך יזכו לאמון בעניני ממון או לכיבודים שונים. והיינו: "אשר לא יקים.. לעשות אותם" – שאיננו מקיים את המצוות משום שצריך לקיימן, אלא מתוך שאיפה להשיג את מטרותיו השפלות. אדם שכמותו הוא בכלל "ארור".

(רבי יצחק בן עראמה – עקדת יצחק)

"ארוור עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ד' אלקיך" (כח, ב)
פעמים רבות יש שאדם בורח מפני דבר שבעצם לטובתו הוא, כי איננו יודע ואיננו רואה את הטובה העשויה לצמוח (רבי חיים מרדכי קטץ – באר מחוקק)

"וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך" (כח, י)
ואיתא בש"ס (ברכות ו.) 'תניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראשי, יש לומר כוונתו על דרך זה: דהנה תפילין פירושו דביקות על דרך "צמיד תיל" (במדבר יט, טו), ופירוש שדביקות במוח במחשבות קדושות אף שאינו בהתגלות חוץ, על כל פנים יורגש כל כך עד שבאמצעותו תיכנס היראה בלב כל עמי הארץ, כמו מדבר הנראה ונגלה בחוש וד"ל. (אהבת שלום)

"ונתתך ד' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהי' למטה כי תשמע אל מצות ד' אלקיך אשר אנכי מצוך היום לשמר ולעשות: ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצה אתכם היום ימין ושמאל ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם"

(כח, יג-יד)
יתכן לומר דרך דרש שהוא תנאי וציווי, היינו שהוא יתברך שמו מבטיח לנו כל הברכות האמורות למעלה (בפסוקים הקודמים), באופן שנהי' רק למעלה בקודש ולא נרד למטה למדריגת עמי הארץ. ומבאר אחר כך מהו המעלה בקודש? "כי תשמע אל מצוות ד' אלקיך וגוי לשמור ולעשות", זהו המדריגה העליונה שבעליונים, "ולא תסור מכל הדברים וגוי ימין ושמאל ללכת אחרי אלקים אחרים". כי בסור מכל הדברים אף לימין ירד מטה ח"ו ללכת אחרי אלקים אחרים. (רבי חיים מוולוז'ין – נפש החיים שער א)

"והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה ולא תצליח את דרכיך והיית אך עשוק וגזול כל הימים ואין מושיע" (כח, כט)
בעת צר ומצוק כזאת, מה מאושר הוא האיש אשר תזרח לו השמש תוך הענן והערפל, ונוגה לו מסביב, לעלות בהר ד' ולקום במקום קדשו, להקהיל קהילות, להביץ תורה ברבים, ולצאת בעיקבות אבות העולם אנשי השם אשר מעולם, שהיו זקנים ויושבים בישיבה, כמאמרם חכמינו ז"ל (יומא כ:): "מימיחן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם". (רבי צבי פסח פרינק – שביבי אורן)

"עשוק" – בכל מעשיו יהי' ערעור (רש"י)
כאשר הננו פעילים בקידום והתפתחות המדינה בה אנו גרים, מערערים כנגדנו שאנו מנצלים את המדינה, אזרחייה ומשקייה לטובתנו אנו, וכאשר אין אנו פעילים, מערערים כנגדנו שאנו טפילים – פרזיטים – אוכלים ואינם עושים. ונופלים מעמסה על המדינה. אם אנו רכושנים, מערערים כנגדנו שכל עורקי הכלכלה תפוסים בידנו, ואם אנו סוציאליים מערערים רכושנים, מערערים כנגדנו שאנו הורסים את יסודות הכלכלה. בבחינה של "גלתה יהודה מעני ומרוב עבודה" (איכה א, ג). כאשר אנו עניים טופלים עלינו כי אנו "מעוניי" מורידים את הרמה הכלכלית והתרבותית, וכאשר אנו

עשירים, בעלי בתי חרושת ומפעלים כלכליים מאשימים אותו שאנו "מרוב עבודה", משתררים ומשליטים מרותינו על אחרים. בקיצור, בכל מעשינו ימינה או שמאלה יהי' ערעור.
כן אפשר לפרש את הפסוק הזה, כי העולם כולו יתרגל אבל המצב הנורא הזה שאתה "עשוק וגזול כל הימים", וממילא "ואין מושיע" לא ימצא מי שהוא שיושיט לך יד לתשועה, כי ההרגל יעשה אצלם לטבע שני. (רבי מנחם בן ציון זקס – מנחם ציון)

"בניך ובנתיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידך" (כח, לב)
נראה הכוונה, דבא להראות איך ישראל לא ידעו ולא יבינו, דהנה אמרו חכמינו ז"ל שיותר ממה שהאב מצטער בצרת בנו הקדוש ברוך הוא מצטער בצרת ישראל, ולכך אם יראו ישראל שבניהם בצער, ועל ידי כך הם מצטערים מאד, אם כן יש להם להבין מה הוא הצער שלו יתברך מאתנו, ואז הוא השכל נותן שיתפללו אליו יתברך וישבו בתשובה, וכדכתיב (איכה ג, מא) "נישא לבבינו אל כפים אל אל בשמים", וכן בשמות נאמר (שמות יז, יא) "והיה כאשר ירים משה ידו וגו'".

וזה שאמר הכתוב כאן "ועיניך רואות וכלות אליהם כל היום" ומכל מקום "ואין לאל ידך" להיות נושא ידך להתפלל ולהתישב בדבר כמה צער סובל הוא, ואתי שפיר. או הכוונה, שאין לך שכל להתפלל לפניו יתברך, ולהבין כי ממנו הוא, רק אתה סובר שמקרה הוא בעלמא, ואינך מבין שממנו יתברך הוא להתפלל מלפניו על כך. (אמרי שפר)

"והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה" (כח, לד)
כבר לעיל אמר הכתוב "יככה ד' בשגעון", ומה הוסיף בזה על הקללה האמורה? אמנם נראה שביקש להכביד עוד בזה על קושי היסורים. אדם שלקה בשכלו והשתגע, עם כל הצער שבדבר, אבל הוא עצמו לא מרגיש בחסרונו, ואינו מצטער על מעשיו המשונים והמעוותים, אשר בעיניו המה מעשים ישרים ונבונים. לא כן אם יקחו מי ויתעונו ויחטאו, ויתנהו תחת שליטה של משוגע וחסר דעת, הכופהו להשתגע כמוהו ולעשות כמעללי, שאז צערו וסיבלו גדולים לאין שיעור. כי הלא יודע הוא בנפשו, כל רגע, היאך הוא מתנהג בשגעון ובטירוף.

זו היא הקללה שנוספה עתה בפסוק "והיית משוגע ממראה עיניך, אשר תראה", שיהיו מעשיך בשגעון ובטירוף, אבל דעתך לא תטרף, רק תשאר צלולה ובריאה, לראות במו עיניך את רוע מעלליך.
(בשם רבי אריה ליב הכהן – שו"ת מהרי"א ז מתלמידו)

מתפללים אנו יום יום "והאר עינינו בתורתך". והדבר תימה, וכי בורים ועמי ארצות, אשר מהם אף אינם יודעים קרוא וכתוב, יכולים לשים שקר בפייהם ולהתחנן אל ד' שיאיר עיניהם להביט נפלאות בתורתו? אכן נראה לפרש, ש"עינינו" הכוונה על עיני העדה, חכמי ישראל, רבנים ומורים, אשר מצינו כמה פעמים שנקראו עיניים (פרק קמא דהוריות), וכל העם מתפללים בעבורם, כי

יאיר הקדוש ברוך הוא עיניהם בתורה לבל תבוא כל תקלה על ידם.
מקרא שלנו אתה הוא יבואר על דרך זו. "והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה", היינו, ממראה המנהיגים וראשי העדה שיקומו עליך ביום יבוא, אשר אין לך קללה גדולה מזו, לחזות בחרפה ובבזיון שימיטו על ישראל. (בשם רבי עקיבא איגר – משולחן גבוה)

"כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התלעת: זיתים יהיו לך בכל גבולך ושמן לא תסוך כי ישל זיתך" (כח, לט-מ)

וקשה, למה לא אמר גבי יין נמי 'ענבים יהיו לך ויין לא תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התולעת', כמו שאמר "זיתים יהיו לך" וגו' ואמר הרב כן, דבאמת צריכין להבין דבארם "זיתים יהיו לך" וגו' דלכאורה הלא ברכה היא זו דיהיו לו זיתים? והוא עומד עתה בקללות, דהלא תוכחה היא? אך הענין בזה הוא כן, דאיתא במסכת הוריות (דף יג.): 'אמר רבי יוחנן: כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה, כך שמן זית משיב לימוד שבעים שנה' עיין שם. ועתה יובן היטב כוונת הכתובים אלו, דאצל יין לא אמר 'ענבים יהיו לך', משום דברכה היא זו, רק אמר "כרמים תטע ועבדת, ויין לא תשתה ולא תאגר", רוצה לומר לא תאגר אף ענבים כי תאכלנו התולעת, אבל אצל שמן אמר "זיתים יהיו לך", משום דגם זאת היא קללה, דמשכחת הלימוד של שבעים שנה, ואם תאמר תשתה אחר כך השמן זית שהוא משיב לימוד של שבעים שנה, על זה אמר "ושמן לא תסוך כי ישל זיתך", ולא יהי כדאי לאצור אותו המעט שישאר, ולא יהיה לך שמן, ודברי פי חכם חן.

(א"ה אכן לפי עומק הפשט נראה דכוונת הכתוב הוא לומר 'אילני זיתים יהיו לך בכל גבולך וגו', ואולי מדלא כתיב 'זיתים תטע לך בכל גבולך ושמן לא תסוך וגו', בדכתיב אצל יין "כרמים תטע וגו', משום דנכלל גם הכוונה הנוכרת לעיל). (רבי יהושע מנישוויז – ליקוטים)

"הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה" (כח, מג)
"הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה" – שלא תהא עלייתו בפתע פתאום, שכל עלייה כזו סופה ירידה, שכל ממון הבא בקל הולך בקל. וגם "אתה תרד מטה מטה" – לא בבת אחת, לפי שדרך העולם, כשעשיר גדול מט בפעם אחת כלם מרחמים עליו ומשתתפים בצערו, אבל אם נופל לאט לאט, מתרגלים לכך, ושוב אין מרחמים עליו. (רבי יעקב כולי – מעם לועז)

"תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל" (כח, מז)
יש להתעורר, שאם כוונת הפסוק לבוא בתביעה בלבד על שלא עבדנו את ד' בשמחה ביושבנו בארצנו בבנין בית המקדש "מרב כל", הי' צריך הפסוק להכתב בתחלת התוכחה, כי זה הסיבה לכל העונש.

אלא ממה שנכתב פסוק זה כאן, אגב אורחיה קא משמע לך, שגם לאחר שבאו עלינו הקללות וגלינו וחרב הבית, עדיין התביעה קיימת "תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וגו'".

ועל השאלה הנשאלת על מה ישמח בשיא החורבן והגלות? על זה עונה "מרום כל", שעצם הדבר שדי' מתייחס אליו להענישו, מגלה לו שהינו חשוב בעיני ד', ושה' מעונין שיכיר בטעותו "ושב רפא לוי" (ישעיה ו, י), ולא כדוגמת הנחש שנורק מעל פניו ללא תקנה, ואם כן זה הכל. ומה נפלא לו אבותינו הכירו ובאת הצרופה הזאת, כי אז אלפיים שנות גלות היינו חוסכים, שהרי אחרי החורבן הנורא, שלח הקב"ה ביד הנביא ירמיהו לקומץ היהודים שארית הפליטה אותם הדברים (שם פרק מב), ולכאורה כזה חורבן נורא, ומיד יתפייס הבורא, אם ישארו ולא יידו למצרים. אלא כל תכלית החורבן והיסורין לתיקון ולא לנקמה, ועל זה ראוי לעבוד את ד' בשמחה, שזכינו להיות עם נחלתו ויכאב את בן ירצה" (משלי ג, יב), ואך רק אם נשוב אליו לעבדו שכם אחד "בשמחה ובטוב לבב", ישיב ד' את שבותינו וירחמנו, וישבו ויקבץ נדחינו מכל העמים, והטיבך והרבך מאבותיך אמן כן יהי רצון. (רבי יוסף בן רבי שמעון זיאת – על התורה)

"גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ד' עליך עד השמדך"
(כח, טא)
"גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר...", זו מיתת צדיקים (מדרש)

(א"ה) אנכי בעיני לא ידעתי מקום המדרש הזה, אכן הוא מובא בכל ספרי ראשונים ואחרונים) וצריכים להבין מנא ליה להמדרש זאת?

ויש לומר דבאמת מיתת צדיקים אין יכולה ליכתב בתוכחה, דאין לה מקום לא בתחילה ולא בסוף, בבבא בתרא (דף ח:) כתיב "והי כי יאמרו אליך אנה נמצא ואמרת עליהם כה אמר ד', אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב", וגוי (ירמיה טו, ב), ואמר רבי יוחנן כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו עד כאן, נמצאנו למדין מזה דבוררעניות וקללות, כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו, ואיתא בבבא קמא (דף ס.) ובסנהדרין (דף ק"ג): "כי מפני הרעה נאסף הצדיק" (ישעיה נז, א), הכוונה הוא, שלא יראה ברעה העתידה לבוא עיין שם.

ואם כן איפה נכתוב מיתת צדיקים בתוכחה? נכתוב בתחילה, יהא נראה דמיתת צדיקים היא הקלה שבקללות, דבוררעניות כל המוקדם בפסוק היא קלה מחבירו כני"ל, ובאמת היא שקולה כשריפת בית אלהינו, כדאיתא בראש השנה (דף יח:). נכתוב לבסוף, יהא משמע דכל התוכחה והקללות באו בימי הצדיק, ואחר כך מת גם הוא, ובאמת לא כן הדבר, דמפני הרעה נאסף הצדיק כני"ל, לכן אינה יכול ליכתב מיתת צדיקים בתוכחה.

וזהו שאמר המדרש, "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר", יבואר המדרש מפני מה לא נכתבה בספר? ואמר זו מיתת צדיקים, דהיא מכה אשר אין יכולה ליכתב כני"ל. (רבי יצחק אלהון ספקטור – נחל יצחק)

בספרים הובא מאמר זהו מיתת הצדיקים. ואמר הגאון בעל נודע ביהודה לפרש כי בכל ספר מחמשה חומשי תורה תמצא מיתת הצדיקים, בספר בראשית נאמר מיתת נח (ט, כט) ומיתת האמות והאמהות (אברהם – כה, ח; יצחק – לה, כטי יעקב-מט, לגי שרה – כג, ב' רחל-לה, יטי ולא-מט, לא). בספר שמות נאמר "וימת יוסף וכל אחיו וגוי" (א, ו).

ובספר ויקרא נאמר מיתת נדב ואביהוא (י, ב), ובספר במדבר נאמר מיתת אהרן ומרים (לג, לח. כ, א). אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק. והגם שנאמר בסוף הספר "וימת שם משה", שתי תשובות בדבר: חדא שבעת שאמר להם משה פרשה זו עדיין לא הי' מת, ושנית הלא "האיש משה עניו מאוד" (במדבר יב, ג) ובודאי לא החזיק עצמו לצדיק. וזה פירוש "גם כל חלי וגוי אשר לא כתוב בספר התורה הזאת", רוצה לומר בספר דברים, זו מיתת צדיקים. (רבי יחזקאל סגל לנדא – אהבת ציון)

"והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיידך"
(כח, טו)
"והיו חייך תלאים לך מנגד" – ורבותינו דרשו זה הלוקח תבואה מן השוק (רש"י)
על פי זה נראה לבאר הא דאיתא בפרק קמא דקידושין (דף כח.) 'הקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו'. וכתבו התוספות בשם תשובות הגאונים ששורף שליש תבואתו. וזה צריך לידע מנין להם זה? ויש לומר לפי דאמרין בבבא מציעא פרק המפקיד (בבא מציעא מב.) 'אמר רבי יצחק לעולם ישלש אדם מעותיו שליש בקרעו' וכו', הרי שליש מעותיו הם בקרקע שבתם חורשה וזורעה תבואה, 'יורד עמו לחייו' משמע שעושה לו שחייו אינם חיים.

וזהו דפירשו הגאונים ששורף שליש תבואתו, כוונתם שליש נכסיו שזהו הקרקע שזרעה תבואה, ובכך שרף תבואתו בזה ירד לחייו שהרי הוא צריך ליקח תבואה מן השוק, שעליו נאמר "והיו חייך תלאים לך מנגד". (רבי יהושע טראנק – ליקוטי תורה)

"ולא נתן ד' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזניים לשמע עד היום הזה"
(כט, ג)
אמר רב יצחק בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו (שמות כד, ז) "כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע" אמר הקב"ה (דברים ד, כו) "מי יתן והי' לבבם זה להם" שמעו ישראל ושתקו... הי' להן לומר: רבונו של עולם אתה נתן! לפיכך אמר משה "ולא נתן ד' לכם לב לדעת" (דברים רבה ז, י) ועיין במסכת עבודה זרה (דף ה.) ששם נאמר: 'אמר להם משה: כפויי טובה בני, כפויי טובה, הי' לכם לומר תן'. ולכאורה איזה שייכות יש לזה לענין כפוי טובה שהכוונה שאחד עשה לחבירו טובה והוא אינו מכיר לו טובה?

ועיין בתוספות שכתב דהכוונה שלא רצו לבקש מהקב"ה שיתן כדי שלא יצטרכו להכיר טובה לו. ואנו רואים כן בחיים למעשה וזהו מצד המידה הרעה שאינו רוצה להכיר טובה לחבירו. ולכן מוותר על הטובה הנצרכת לו. ובמהר"ל מפרש פירוש שלפעמים אדם מבטל חשיבות הטובה שחבירו רוצה להטיב לו וחושב שמטעם זה מוותר עליה כי אינו מחשיבה, אבל באמת זהו גם כן מהמידה רעה של כפויי טובה שלא יצטרך להכיר לו טובה לכן מבטלה, וזהו נמי שבני ישראל מצד הכפוי טובה שלהם לא החשיבו הי'מי יתן והי' לבבם" ולכן לא אמרו תן. (רבי ברוך סורוצקין – עץ הדעת)

צריך ליטול ידיו במים שלא השתנו מראהו ולכן אם נפל לתוך המים דבר שמשנה את הצבע של המים-פסולים. אבל מה שמצוי שבזרם מים מהברז נראה לבן ואט אט פג וחוזר לצבעו הרגיל-מותר ואין בזה חשש שינוי מראה. ומים שנעשו בהם מלאכה פסולים ולכן אם הניח בקבוק של תינוק בתוך מים לקררו או לחממו או השרה פירות במים לנקותם, או מי אקוריום של דגים וכדומה פסולים.

מים שחוממו לחום גבוה מצד הדין לא נפסלו אבל כתבו הפוסקים שאין ליטול ידיו ממים שחומם גדול אלא ימתין עד שיעשו פושרים ואז מותר ליטול בהם. מי ים כיון שלא ראויים לשתיית כלב אין ליטול בהם ידיו אבל יכול לטבול ידיו בים או בנהר וכן במקוה שכשר לטבילה, ולדעת מרן יברך על נטילת ידים בכל מקרה. ודעת המשנה ברורה שאם המים ראויים לשתיית כלב יברך על נטילת ידים ואם הם מלוחים יברך על טבילת ידים. מי שאין לו מים ולא יוכל להשיג מים נחלקו הפוסקים אם יוכל ליטול בשאר משקין ופסק המשנה ברורה שאפשר להקל במצב זה במשקין אחרים ובמי פירות אבל לא ביין ומ"מ לא יברך על זה כיון שספק ברכות להקל.

ובספר "אור לציון" כתב שעדיף למי שאין לו מים שיטול במשקה קולה וכדו' שעיקרם מים ורק אם אין לו יטול במיץ תפוזים ובשעת הדחק גם ביין אבל כמובן אין לברך רק על מים או סודה שקופה שדינו כמים. מי שאין לו מים ורוצה לאכל אם נמצא בדרך וידע שברך לפניו יש מים צריך להמתין שיעור 4 מילין שזה 72 דקות ואם צריך לחזור לאחריי לחפש מים צריך לחזור רק מיל (שזה 18 דקות) לאחריי ואם בכל זאת אין מים רק יותר רחוק, יכרך ידיו במפה ויאכל. וצריך להזהר בזה מי שעובד שמועבד או נוסע שידאג מראש להכין מים לאוכל וכן יכין לו כלי מוכן לנטילה.

צריך להזהר בחציצה בידיו כמו בטבילה במקוה ולכן אם יש לו לכלוך מתחת לצפורניו אם הציפורן עודפת על הבשר ובלטת לחוץ, הלכלוך חוצץ ואם הציפורן שוה, לא חוצץ. ולכן יזהר אדם לא לגדל ציפורניו מחשש חציצה בנטילה. (ועוד טעמים ע"פ הסוד).

מי שיש לו גבס על די אחת יטול רק את ידו השניה ויברך על נטילת ידים וכן מי שיש לו רטיה על פצע ורק הפצע מכוסה בתחבושת יטול שאר ידו אבל אם יש לו רק כאבים ואין לו פצע שם, עליו להוציא את התחבושת ואז יטול ידיו ואם לא יכול להוציא יטול בלא ברכה.

לאחר נטילת ידים אין להפסיק בדיבור ולא בשהיה אלא מיד לאחר נטילה יברך המוציא ואפילו לא ישהה שיעור הליכת 22 אמות ומ"מ בדיעבד אפילו דיבר או הפסיק זמן זה לא מעכב ויוכל מיד לאכל ואין צורך ליטול שנית.

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל

ואשתו רחל בת שרה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הליכות והלכות

המשך דיני נטילת ידים

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845) 371-8313

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-371-8313	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

רבי לייב נעצר ליד מעין מים, נטל את ידיו ונעמד ליד אילן אחד להתפלל בחרדת קודש כדרכו. כאשר שם לבו כי הצבא ממתין ולא ימשיך בדרכו עד שיסיים תפילתו, להט בקרבו אשר אהבת ד', ובשמחה נוראה החל להתפלל ברגש קודש, כשנהרתו על פניו. שר הצבא עמד משתאה ומשתומם לנוכח שמחת החסיד וצהלת פניו, כשהוא ממתין עד סיימו את תפילתו. בבואם אל מחוז חפצו יצאו אנשי העיר לקדם את פני החיילים בלחם ומים ובראותם את החסיד חלקו לו כבוד רב.

אמר להם השר: מקנא אני באיש קדוש זה. את גן העדן שלו בעולם הבא, איני יכול לבקש, כי קדוש ד' הוא, ומי ידמה לו. אך מקנא אני בעולם הזה שלו, בראותי את צהלתו ושמחתו בעומדו בתפילה. הרי אני, אם פעם בשבעים שנה אצליח במעשי, תפקוד אותו שמחה מעין זו, ואילו החסיד הזה שרוי בשמחה עילאית שכזו שלש פעמים בכל יום. עוד סיפרו על רבי לייב, כי הגיע פעם לווילנא לצרכי הכנסת כלה לנשואי בתו.

בבואו לבית רבינו הגר"א, שמע כיצד בברכת המזון, עונה הגאון "אמן" בעת שהמברך סיים את ברכת "הטוב והמטיב" באומר: "לעולם אל יחסרנו".

מיד עלה רבי לייב על העגלה שהבאתיו לווילנא ושב לביתו. כאשר בני הבית ראו כי מיהר לשוב, דברו כי בוודאי הצליח ד' דרכו, ובמיוחד כאשר ראו כי רבי לייב מורה להם להכין סעודה גדולה ובה יספר להם את אשר הקרה ד' לפניו.

לאחר שסיימו בני הבית לאכול, אמר להם רבי לייב בשמחה כי הביא להם מווילנא את אמירת ה"אמן" בסיום "אל יחסרנו", אותו שמע מהגאון מווילנא. על כן לא יכול ה"י להתממה לבל יפסידו את ה"אמנים" עד בואו, בעוד שצורכי הנישואים לבתו, גם אם יתאחר הדבר, לא יגרם כל נזק והפסד.

ומה טוב ללמוד ספר תהלים בקול רינה ותודה וצריך לאור חיל ולעורר את האהבה במחשבות טהורות לקיים אלו דברים כדת מה לעשות, בעדן חזוה חזוה, ובעדן עציבותא וכו', ובלבד שיעזב רשע דרכו ולא ישוב לכסלה ולא יעשה הדברים לכבוד עצמו כדי שיתכפרו עוונותיו, אלא יעשה הדברים לשם שמים וסוף הכבוד לבא, רק לבבו יבין מתוך סגלתם שהדברים עתיקים ועושה נחת רוח גדול לפני אבינו שבשמים". (פלא יועץ)

מעשה חכמים

תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח, מז)

סיפרו על החסיד המפורסם רבי לייב מטלו, אשר רבינו הגר"א אמר עליו כי הוא כנשמה ללא גוף, שפעם עבר בטלו חייל צבא גדול ואנשי העיר נשמטו והסתתרו, לבל ידרשו להורות לחיילי הצבא את הדרך. כאשר הגיעו החיילים לעיר ובראשם שר גדול ופילוסוף, הם מצאו את רבי לייב יושב בבית המדרש, מעוטר בטלית ותפילין ויושב ושונה, ולקחו אותו להורות הדרך.

רבי לייב נטל את ספרו בידו, וכשהוא מעוטר בטלית ותפילין החל ללכת לפני מחנה הצבא, כשפיו לא פוסק מגירסה.

כשהגיע זמן תפילת מנחה, נטה החסיד מהדרך אל היער, ואנשי הצבא החלו לגעור בו. אך שר הצבא סבר כי אולי מבקש רבי לייב להראות לו מטמון, בהבינו כי איש השוקד על לימודו, בוודאי אינו עושה דבר ללא סיבה וטעם.

השר עצר את חייליו מללכת והוא עצמו ברוכבו על הסוס עקר אחרי מקום הליכתו של רבי לייב לדעת מה יעשה ביער.

הכנות ליום הדין

בכח יגבר איש לקיים כל דבר מדרכי התשובה ובפרט הדברים הקלים והמסוגלים לכפרה, וזכיר הדברים בקצירת האומר כמו שהביאם מוהרי"א ז"ל בספר "צפורן שמיר" והיו לזכרון תמיד לשמור ולעשות ולקיים, ואלו הן:

כל העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו פרוש בכל כונתו ובתנועת איבריו הפנימיות) אפילו היה בו שמץ מינות מוחלין לו (שבת קיט:). כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו (שבת קיח:). **כל המעביר על מדותיו** מעבירין לו על כל פשעיו (יומא כג:).

כל השומע אגדה מפי הדורש ועונה אמן יהא שמה רבא מכפרין לו עוונותיו (ש"יט משלי פ"י).

כל האומר שירת הים בשמחה ובעצמו שער כאלו הוא ניצל ופרעה וחילו טבעו ואמר שירה מכפרין לו עוונותיו (מ"ב סימן נא ס"ק יז).

כל מי שבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עוונותיו (שבת קה:).

כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת אומרים לו וסר עונך וחטאתך תכפר (שבת קיט:).

יסורין ממרקין עוונותיו של אדם ואם קבלם מאהבה יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצליח (ברכות ה:).

כל העוסק בתורה לשמה עוונותיו מתכפרין (ברכות ה: ע"ש), ומניח תפילין וקורא קריאת שמע ומתפלל מוחלין לו על כל עוונותיו (טור או"ח סי' לו בשם השימושא רבא)

כל המצטער ובוכה ביום הכיפורים כשקורין פרשת "אחרי מות" על אבודיהון דצדיקיא, קודשא בריך הוא אכרו עליו יסר ועונג' (זהר ויקרא דף נז:). כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה בידוע שנמחלו לו עוונותיו (שחר טוב תהלים פרק יח):

הילולא דצדיקיא

יום שיש	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
טו אלול	טז אלול	יז אלול	יח אלול	יט אלול	כ אלול	כא אלול
רבי יוסי הגלילי שקיעה 7:24	רבי יהיא שניאור תלמיד הבר לבבא סאלי	רבי חיים בנבנישתי החב"ב מח"ס נוסח הגדולה רבי משה ב"ר יעקב מולדנו	המורה"ל מפראג מח"ס נביות א"י על הש"ס	רבי בכור אהרון אלנקוה ראב"ד ב"ם	רבי יוסף שלמה ב"ר יהודה ליב בתנמן ר"י פויבז רבי אליהו לאפיאן מח"ס לב אליהו	רבי יהונתן אייבשיץ מח"ס יערות דבש שקיעה 7:14

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה